

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

Кафедра гуманітарної освіти

**Освітня програма підвищення кваліфікації
учителів української мови та літератури**

**«Розвиток аналітичного та критичного мислення на уроках
української мови та літератури в НУШ»**

Освітня програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри гуманітарної освіти

(протокол № 7 від 7 червня 2024 р.)

Завідувач кафедри

Анна-Марія БОГОСВЯТСЬКА

Освітня програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною
радою

(протокол № 4 від 4.07.2024 р.)

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Найменування: Освітня програма підвищення кваліфікації учителів української мови та літератури «**Розвиток аналітичного та критичного мислення на уроках української мови та літератури в НУШ**».

Розробники: старший викладач кафедри гуманітарної освіти, кандидат філологічних наук Дільна О. А., старший викладач кафедри гуманітарної освіти, кандидат філологічних наук Должикова Т. І., доцент кафедри гуманітарної освіти, кандидат педагогічних наук Пастушенко Н. М., старший викладач кафедри гуманітарної освіти Сенчишин Я.Б.

Мета: науково-методичний супровід професійного розвитку вчителів української мови та літератури у їхній підготовці до роботи в умовах упровадження нової української школи відповідно до запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

Напрямок: удосконалення психолого-педагогічної майстерності, підвищення кваліфікації та професійної компетентності, рефлексія і професійний саморозвиток учителя української мови та літератури, зокрема:

1. Усвідомлення вчителем важливості формування критичного мислення учнів на уроках української мови та літератури.
2. Розуміння вимог до сучасних уроків української мови та літератури.
3. Опанування сучасними інноваційними методиками навчання.
4. Знання і використання новаторських форм і типів уроків української словесності.
5. Усвідомлення і розуміння професійного розвитку і самоосвіти як складника професійного іміджу педагога.

Обсяг: 30 годин.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, очно-дистанційна.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- професійно-педагогічна компетентність – обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню учнів;

- мовно-комунікативна компетентність – вміння слухати, ставити запитання, обстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розмірковувань та аргументації;

- загальнокультурна компетентність – здатність аналізувати найважливіші досягнення національної і світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного українського і світового суспільства.

Місце (місця) надання освітньої послуги: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області.

Очікувані результати навчання:

розвиває в учнів здатність аналізувати, критично оцінювати і створювати медіатексти;

аналізує художній текст з акцентом на розвиток у школярів критичного мислення;

конструює завдання на текстовій основі для формування в школярів навичок критичного читання;

розуміє важливість формування в учнів національної та громадянської ідентичності.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат (за умови відвідування не менше 50% аудиторних годин).

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

Тема 1. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою модуля (практичне, 1 година).

Тема 2. Формування очікувань учасників (практичне, 1 година).

Модуль 1. Розвиток медіаграмотності на уроках української мови та літератури.

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

Тема 1.1. Медіаосвіта у Державному стандарті базової середньої освіти: мовно-літературна освітня галузь (лекція, 2 години).

- 1.1.1. Основні поняття: медіатекст, гіпертекст, інформація: джерело інформації; достовірність, новизна, актуальність інформації; надійність і ненадійність джерел інформації; явна і прихована інформація; факти і судження; маніпуляція і пропаганда тощо.
- 1.1.2. Медіаграмотність: Що означає бути медіаграмотним? Актуальність, ключові принципи та складові медіаграмотності. Вимоги до обов'язкових результатів навчання.
- 1.1.3. Шляхи інтеграції медіаграмотності у мовно-літературну освітню галузь. Основи критичного мислення. Аналіз медіаповідомлень. Робота з токсичним контентом: дезінформація та мова ворожнечі. Ідентифікація власних стереотипів. Візуальні джерела та візуалізація. Пошук і перевірки інформації. Аналіз текстів про медіа.

Тема 1.2. Інформація та масмедіа. Аналіз медіатекстів (практичне заняття, 2 години).

План практичного заняття

- 1.2.1. Схеми аналізу медіатекстів.
- 1.2.2. Типи контенту: практичні маркери. Аналіз прикладів.
- 1.2.3. Реклама. Визначення засобів впливу на споживача.
- 1.2.4. Факти і судження: аналіз медіатекстів.
- 1.2.5. Основні журналістські стандарти: аналіз прикладів.

Тема 1.3. Маніпуляції у медіа. Аналіз медіатекстів. (практичне заняття, 2 години).

План практичного заняття

- 1.3.1. Фейки та інструменти маніпуляцій.
- 1.3.2. Маніпуляції у заголовках, з експертами.
- 1.3.3. Фотофейки. Маркери фейків.
- 1.3.4. Стереотипи і дискримінація у медіа.
- 1.3.5. Соціальні мережі як потужний засіб комунікативного впливу.

Модуль 2. Розвиток критичного мислення на уроках літератури

Час за робочою навчальною програмою – 8 годин

Тема 2.1. Література – це не життя (лекція, 2 години).

План лекційного заняття

- 2.1.1. Розуміння поняття критичного мислення?
- 2.1.2. Критичне мислення починається тоді, коли ми ставимо запитання до тексту.
 - а) Де я про це вже читав?
 - б) На кого схожий цей персонаж?
 - в) Як виникає цей ефект?
 - г) Де я вже бачив цю ситуацію?
- 2.1.3. Коди, правила, умовності, моделі – ключі до читання художньої літератури.
- 2.1.4. Кожна мандрівка – це квест.
- 2.1.5. Міфи і символи.
- 2.1.6. Хто такі літературні люди? Об'ємні та пласкі, статичні й динамічні персонажі.
- 2.1.7. Первинне значення тексту. Есей «Смерть автора» Ролана Барта.

Тема 2.2 «Література виростає з іншої літератури» (Нортрон Фрай, канадський критик) (практичне заняття, 3 години).

План практичного заняття

- 2.2.1 Абсолютно оригінальних творів не існує. Чи справді кожен твір схожий на інші?
- 2.2.2. Інтертекстуальність – діалоги між старими і новими текстами.
- 2.2.3. Біблія – частина єдиного сюжету.
- 2.2.4. Іронія – відхилення від очікувань.
- 2.2.5. Обговорення тексту, запропонованого викладачем.

Тема 2.3 «Читання книжок – це найкраща розвага, яку людство собі придумало» Віслава Шимборська (польська поетка, лауреатка Нобелівської премії, 1996) (практичне заняття, 3 години).

План практичного заняття

2.3.1. Право на власний читацький досвід.

2.3.2. Роль читача у творенні літературних сенсів.

2.3.3. Обговорення тексту, запропонованого викладачем.

Модуль 3. Розвиток критичного мислення на уроках української мови

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

Тема 3.1. Робота з текстом на уроках української мови як спосіб підвищення читацької грамотності (лекція, 2 години).

План лекційного заняття

3.1.1. Формування читацьких навичок і умінь. Дослідження читацької грамотності (PISA)

3.1.2. Ефективне читання тексту, методи критичного читання.

3.1.3. Майстерність ставити запитання: закриті й відкриті, уточнювальні, проблемні.

Тема 3.2. Види діяльності на уроках української мови, спрямовані на формування навичок критично мислити (практичне, 4 години).

План практичного заняття

3.2.1. Робота з текстом: знаходження інформації, розуміння тексту, оцінювання та осмислення.

3.2.2. Конструювання завдань на текстовій основі для роботи на уроках української мови.

3.2.3. Інтерактивні методи й прийоми розвитку критичного мислення на уроках української мови.

3.2.4. Цифрові інструменти для розвитку критичного мислення на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Модуль 4. Формування української національної та громадянської ідентичності учнів.

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

Тема 4.1. Феномен ідентичності (лекція, 1 година).

План лекційного заняття

4.1.1. Поняття ідентичності та його визначення у науковій думці.

- 4.1.2. Види ідентичності людини у ХХІ сторіччі.
- 4.1.3. Сучасні форми ідентичності в Україні.
- 4.1.4. Мова в системі чинників формування національної ідентичності.
- 4.1.5. Шляхи збереження самобутності націй в епоху глобалізації

Тема 4.2. Українознавча й етнопедагогічна компетентності педагога (лекція, 1 година).

План лекційного заняття

- 4.2.1. Особливості формування національної ідентичності прийомами та методами етнопедагогіки
- 4.2.2. Формування національної та громадянської ідентичності підлітків на основі моральних цінностей.
- 4.2.3. Зарубіжний досвід формування національної та громадянської ідентичності школярів.

Тема 4.3. Формування в учнів національної та громадянської ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів: успішні практики (практичне, 4 години).

План практичного заняття

- 4.3.1. Особистісно орієнтована технологія формування національно-культурної ідентичної у підлітків.
- 4.3.2. Організація позакласної діяльності з формування національної та громадянської ідентичності школярів.
- 4.3.3. Взаємодія сім'ї і школи у формуванні національної та громадянської ідентичності учнів.

Круглий стіл. Презентація індивідуальних проєктів «Визначення дидактичного потенціалу тексту та робота з ним на уроках мовно-літературної освітньої галузі» (практичне, 6 годин).

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Оцінювання вербальне.

III. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Прак-тичні	Семінарські
Інтеграційно-мотиваційне заняття	2		2	
<i>Тема 1. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою модуля.</i>	1		1	
<i>Тема 2. Формування очікувань учасників.</i>	1		1	
Модуль 1. Розвиток медіаграмотності на уроках української мови та літератури.	6	2	4	
<i>Тема 1.1. Медіаосвіта у Державному стандарті базової середньої освіти: мовно-літературна освітня галузь.</i>	2	2		
<i>Тема 1.2. Інформація та масмедіа. Аналіз медіатекстів.</i>	2		2	
<i>Тема 1.3. Маніпуляції у медіа. Аналіз медіатекстів.</i>	2		2	
Модуль 2. Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури.	8	2	6	
<i>Тема 2.1. Література – це не життя.</i>	2	2		
<i>Тема 2.2. «Література виростає з іншої літератури» (Нортрон Фрай, канадський критик).</i>	3		3	
<i>Тема 2.3 «Читання книжок – це найкраща розвага, яку людство собі придумало» Віслава Шимборська (польська поетка, лауреатка Нобелівської премії, 1996).</i>	3		3	
Модуль 3. Розвиток критичного мислення на уроках української мови.	6	2	4	
<i>Тема 3.1. Робота з текстом на уроках української мови як спосіб підвищення читацької грамотності.</i>	2	2		
<i>Тема 3.2. Види діяльності на уроках української мови, спрямовані на формування навичок критично мислити.</i>	4		4	

Модуль 4. Формування української національної та громадянської ідентичності учнів.	6	2	4	
<i>Тема 4.1. Феномен ідентичності.</i>	1	1		
<i>Тема 4.2. Українознавча й етнопедагогічна компетентності педагога.</i>	1	1		
<i>Тема 4.3. Формування в учнів національної та громадянської ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів: успішні практики.</i>	4		4	
Круглий стіл. Розвиток аналітичного та критичного мислення на уроках української мови та літератури НУШ	2		2	
Всього годин:	30	8	22	